

שופר – שפרו מעשיכם

1 הקול מעורר את הנשמה - ספר כד הקמח ראש השנה [ב]

וטעם המצוה הזאת לעורר הלב כי הקול התעוררות דבר לאי זה ענין שיהיה, יש קול המביא לידי שמחה ויש קול מביא לידי עצבון, הקול המביא לידי שמחה הוא קול כלי שיר בכנור ונבל ושאר הכלים. כי הנביאים היו מנגנים בכנורות וכלי שיר לחדש בהם רוח השמחה ומתוך השמחה באין לידי רוח הקודש, שכן דרשו רז"ל (ערבי פסחים קיז) אין השכינה שורה לא מתוך עצלות ולא מתוך עצבות אלא מתוך השמחה שנא' (מלכים ב ג) והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה' (אלישע אחר שכנס על יהורם). גם הלויים שהיו משרתי המקדש היו משוררים בכלי שיר כדי להמשיך הרצון על ידי הקרבנות ושתהיה העבודה בשמחה. (א)

(א) נתיבות שלום פרשת ויקרא עבודת הקורבנות

כל התכלית של הקרבן. וזה מד"א בזוה"ק (ח"ג לב:) שאם הקרבן לא התקבל לרצון היתה נראית דמות כלב ע"ג המזבח, דמה שקרבן מתקבל לרצון תלוי בערך התשובה הנרצית של המקריב שיהא מוכן שכל הנעשה בקרבן יעשה בו, ורק כאשר הוא עושה תשובה שלמה והוא כבר מוכן לזה אז מתקבל הקרבן לרצון. ואי' בספה"ק (עי' מאור ושמש פר' קרח) שהלויים בבית המקדש בשירם ובזמרים היו מעוררים את נשמת יהודי בכל מצב שהוא, והביאוהו לידי זה שיהיה מוכן שיעשה בו כל מה שעושים בקרבן, ואז היה מתהפך ע"ג המזבח מדמות כלב לדמות אריה.

...הקול המביא לידי עצבון ולידי חרדה הוא קול השופר, ולמדנו זה מן הכתוב (עמוס ג) אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו, וידוע כי במתן תורה נאמר (שמות כ) וירא העם וינועו וכתוב (שם יט) ויחרד כל ההר מאד והיה שם קול שופר שנא' (שם) וקול שופר חזק מאד (שם) וכל העם רואים את הקולות והיה להכניס בלבם פחד ויראה, ושייראו מאת הש"י כענין שכתוב (שם) ובעבור תהיה יראתו על פניכם. וזהו טעם המצוה שצונו הקדוש ברוך הוא בתקיעת שופר שנהיה תוקעין בתרועה שהיא יללה כדי לילל על עונותינו

ושנתעורר מתוך אותו הקול ושנלבש חרדה מאימת הדין, כי התרועה רמז למדת הדין שנא' (תהלים מז) עלה אלהים (מידת הדין לשבת בדין) בתרועה ה' בקול שופר, והנה הפלשתים כאשר שמעו קול התרועה ידעו כי בא הארון ומיד אמרו (שמואל א ד) בא אלהים אל המחנה, הוא שכתוב (שם) וישמעו פלשתים את קול התרועה ויאמרו מה קול התרועה וגו':

2 השופר מעורר את הרגשת היראה המתעוררת בהרגשת פער בין האני

האמיתי לבין האני המצוי כרגע אורות התשובה טו, א'

הרגשת האמת היא יסוד התשובה. ההכרה, שהעולם כולו וכל הופעותיו הוא רק הזרחה ממעטה לבושו של אור האמת המחלטה האלהית, משרישה בלב אהבת אמת בהירה, וכל הבטאה מנגדת ליסוד האמת, בין שהיא בדבור בין שהיא בתנועה ובמעשה, הרי היא נטולה מן העולם. עבודה מהמציאות ומסולקה מן החיים. והבקורת העצמית, כשהיא חודרת יפה בתוכיותה של הנפש ומבררת יפה את כל הנעשה וההגוי, היא מעמקת את החרטה על כל העדור מאור האמת שבהופעות החיים של האדם, ומרגישה את הנוול, את הכעור ואת האפסיות שלו. ושב האדם אז בתשובה מאהבה אל אור האמת.....

3 קולות השופר קול האני האמיתי וקולות הפער וחזרה לאני האלקי של"ה

מסכת ראש השנה פרק תורה אור, נה'

....והנה עשה אלהים את האדם ישר, רק שהאדם מקלקל את עצמו, והוא עקש ופתלתל. על זה מורה תקיעה ראשונה, שהוא קול פשוט וישר. ואחר כך שהוא גנוחי גנח, רומז על חולי הנפש. ואחר כך יליל, רומז על חטאים גדולים, שהם מיתת נפש. על זה צריך האדם להיות גנוחי גנח, ויליל בבכיה רבה, פלגי מים ירדו עיניו ויחזור, כי השם יתברך מקבל השבים. וכשעושה תשובה שלמה, אז שב הוא לדרכו הראשונה כאשר עשה אותו השם יתברך ישר. וזהו תקיעה אחרונה, שהוא גם כן קול פשוט וישר, כי טוב וישר ה', על כן הוא יורה חטאים בדרך

4 רמב"ם הלכות תשובה ג, ד'

אע"פ שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב, רמז יש בו, כלומר עורו ישינים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם. אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן, ושוגים כל שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל, הביטו לנפשותיכם והטיבו דרכיכם ומעלליכם. ויעזוב כל אחד מכם דרכו הרעה, ומחשבתו אשר לא טובה.